

ХВОРОБИ ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ У 2016 р. ТА ПРОГНОЗ ЇХНЬОЇ ПОЯВИ У 2017 р.

ЗАПОЛЬСЬКА Н.М. -

кандидат с.-г. наук,

ШЕНДРИК К.М. -

кандидат біол. наук

(Інститут біоенергетичних культур
і цукрових буряків)

Вступ. Цукрові буряки уражуються багатьма збудниками, що викликають хвороби як кореневої системи, так і листового апарату. Втрати врожаю від них виражаються не тільки в загибелі рослин або в зменшенні врожайності, але й в погіршенні його якості. Тому захист культури від них є однією з важливих проблем у технології їх вирощування.

Поширеність тієї чи іншої хвороби істотно корегується погодними умовами, а саме: температурою, як повітря так і ґрунту, та особливо наявністю вологи у ньому.

Коренейд сходів проявився у посівах більшості областей України, де висівалися цукрові буряки в кінці квітня – середині травня. Порівняно з минулими роками відмічено зменшення ураженості хворобою 5% проти 9,2%. Найбільш інтенсивно уражувались сходи цукрових буряків у Черкаській (16%), Кіровоградській (6%), Волинській (5,5%) та Миколаївській (5%) областях.

У 2016 році розвиток коренеїда, насамперед, буде залежати від запасу інфекції у ґрунті того чи іншого регіону, наявності вологи в період формування сходів, а особливо від якості обробки насіння відповідними фунгіцидами та агротехнічних заходів щодо вирощування культури.

Пероноспороз або несправжня борошніста роса - хвороба господарського значення не мала і розвивалась на минулорічному рівні до 3% уражених рослин. Слабкий розвиток несправжньої борошністої роси зумовлено високою температурою повітря та незначною кількістю опадів на початку вегетаційного періоду.

Деяко сильніше уражувалися рослини в господарствах Івано-Франківської (6%), Київської (4%), Харківської (3%) та Кіровоградської (3%) областей.

В поточному році розвиток пероноспорозу слід очікувати лише за умов сприятливих для розвитку збудника – гриба *Peronospora shahitii*, а саме: встановлення прохолодної температури у травні-червні +14...+17°C, яка супроводжуватиметься частими дощами.

Церкоспороз – перші ознаки плямистості зафіксовано в кінці червня на столових і кормових буряках в Полтавській, Чернігівській, Сумській, Волинській областях

Хвороба господарського значення не мала й проявилась в III декаді серпня - I декаді вересня, сильніше уразилися посіви цукрових буряків в господарствах Сумської (12%), Івано-Франківської (10%), Черкаської (7%), Кіровоградської та Рівненської (6%) областей.

Враховуючи значні запаси інфекції збудника плямистості гриба *Cercospora beticola*

у ґрунті, погодні умови вегетаційних періодів останніх років, наявності в господарствах фунгіцидів для своєчасного обробки листового апарату, розвиток церкоспорозу слід очікувати й у 2017 році, хоча і в різній ступені.

Борошніста роса або еризифоз розвивався майже на минулорічному рівні. Інтенсивність розвитку була незначною (1,4%), тому господарського значення хвороба не мала. Деяко інтенсивніше еризифоз проявився в Черкаській, Харківській та Івано-Франківській областях – від 4 до 7% уражених рослин.

В поточному році борошніста роса розвиватиметься лише за умов сприятливих для її збудника гриба *Erysiphe cuminis* (температура повітря не нижче 20-25°C та відносна вологість повітря 70-90%).

Фомоз або зональна плямистість – на посівах цукрових буряків розвивався переважно осередками, що свідчить про недостатнє забезпечення рослин елементами живлення. Найбільший розвиток хвороби відмічено в зоні Полісся (5% уражених рослин), зокрема у господарствах Рівненської (8%) та Чернігівської (5%) областей.

Розвиток зональної плямистості в поточному році, перш за все, буде залежати від наявності елементів живлення та вологи у ґрунті.

Альтернативний фомоз - плямистість, яка проявилась в I декаді червня у господарствах Рівненської області. Плямистість поширилася на 1-9% рослин.

Розвиток хвороби матиме місце й у поточному році, особливо на гібридах іноземної селекції.

Рамуляріоз зустрічався локально в Львівській (1%), Київській (2%), Вінницькій (2%), Хмельницькій (2,5%), Черкаській (3,5%) та Тернопільській (4,8%) областях.

В поточному році розвиток плямистості матиме місце лише за умов, сприятливих для розвитку збудника гриба *Ramularia betae* (вологість повітря 95% при температурі +15...+17°C).

Бактеріальна плямистість відмічалася на поодиноких рослинах у господарствах Вінницької області; до 2% уражених рослин.

Фузаріозна жовтуха проявилась осередками на іноземних гібридах в господарствах Лівосітепу.

Вірусна жовтяниця проявилась на посівах цукрових буряків в I половині серпня осередками, в слабкому ступені. Найбільша кількість уражених рослин відмічена в Волинській (13%) та Івано-Франківській (3,5%) областях.

Мозаїка – хвороба, яка не мала господарського значення.

Вірусні хвороби слід очікувати лише при масовому заселенні посівів цукрових бу-

ряків попелицею – переносником вірусів – збудників жовтяниці та мозаїки.

Хвороби голодування. Нестача елементів живлення для розвитку цукрових буряків проявилася в господарствах Київської (3%), Волинської (2,3%), Рівненської (1%) областей, де рослини мали ознаки *борного голодування*.

В посівах цукрових буряків Тернопільської (4%) та Волинської (3%) областей ґрунтова засуха призвела до недостатнього забезпечення рослин азотом, провокуючи *розвиток азотного голодування та калійного* у Волинській області (5%).

В поточному році хвороби голодування матимуть місце в тих господарствах, де рослини цукрових буряків у період вегетації недостатньо забезпечуються елементами живлення, а також при надмірно посушливих умовах вегетації або зливових дощах.

Парша звичайна розвивалась на рівні минулого року, де кількість уражених коренеплодів в середньому становила 4%.

Інтенсивніше парша проявилася в Київській (11%), Хмельницькій (5%), Житомирській (5%) та Тернопільській (4,7%) областях.

Пояскова парша зафіксована на коренеплодах цукрових буряків у зонах Лівосітепу та Полісся. Найбільший її розвиток спостерігався в господарствах Хмельницької (9%) області.

Бородавчаста парша проявилася на 1% коренеплодів у Київській (1%), Вінницькій (1%), Черкаській (1%) та Кіровоградській (1%) областях.

Фузаріозна гниль спостерігалася в усіх зонах бурякосіяння, в середньому хворобою уражено 3% рослин. Загнивали в основному гібриди іноземного походження. Сильніше уражувалися коренеплоди в Житомирській (7%), Полтавській (6%) та Львівській (3%) областях.

Хвостова гниль зафіксована в усіх зонах бурякосіяння на минулорічному рівні 2,5%. Найбільший розвиток гнилі відмічено в Хмельницькій (9%) та Черкаській (4%) областях.

Некроз судинно-волокнистих пучків розвивався на минулорічному рівні; до 2% коренеплодів.

Дуплистість – проявилась в усіх бурякосіяючих господарствах переважно на гібридах іноземного походження. Найбільше дуплистих коренеплодів виявлено в Хмельницькій (4%), Рівненській (3,5%), Черкаській (3%) та Полтавській (3%) областях.

Висновки. Розвиток хвороб цукрових буряків в регіонах суттєво буде залежати від дотримання агротехніки вирощування культури, інфекції збудників хвороб, активізація яких корегується погодними умовами того чи іншого регіону та сортовими особливостями рослин.

Анотація

У статті викладено стан розвитку хвороб у 2016 році та прогноз їх появи у поточному.

Анотация

В статье изложены состояние развития болезней в 2016 году и прогноз их появления в текущем.

Annotation

The article deals with the state of development of diseases in 2016 and gives prognostication of their occurrence in the current year.